Ετος Ε' —1902 Αρ. 24 15 Δεκεμβριου

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΝΕΚΡΑ ΠΟΛΙΣ

['Εκ τοῦ ταξειδίου τοῦ Γαβριὴλ 'Ανοτὼ εἰς 'Ιταλίαν].

Πανταχοῦ τὰ ἡφαίστεια ἀφυπνίζονται. Τὸ ὄρος Πελὲ εἰσέτι καπνίζει. "Ολη ἡ θάλασσα τῶν 'Αντιλλῶν εἶνε ἐν ἀναβρασμῷ ἐκ δονήσεων ὑποχθονίων. 'Εν Εὐρώπῃ τὰ συμπτώματα εἶνε ἐπίσης ἀπειλητικά. 'Η Σικελία τρέμει. 'Εν Καλαβρίᾳ τὸ ὄρος Altormonte, ἀρχαῖον ἡφαίστειον, τὸ ὁποῖον ἐθεωρεῖτο νεκρόν, ἀρχίζει τὴν ἔκρηξιν· ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Μαρτινίκας παρετηρήθη ἐλαφρὸς καπνὸς εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ· τώρα ἐκσφενδονίζει στάκτην καὶ λίθους καὶ ἐξεμεῖ φλόγας· ὁ πανικὸς κατέλαβεν ὅλους. Τί συμβαίνει λοιπὸν ὑπὸ τὴν γῆν ;

Τῷ 1783 αὐτὴ ἡ Καλαβρία ἐθεωρήθη ὡς κατεστραμμένη. Τὰ ὄρη κατερρίφθησαν εἰς τὰς πεδιάδας, αἱ πόλεις καὶ αἱ ἐπαύλεις κατέρρευσαν· οἱ κάτοικοι ὡς μαινόμενοι κατέφυγον εἰς τὰ παράλια, ἡ δὲ θάλασσα ἐκχειλίσασα κατεπόντισεν αὐτούς. Περισσότεροι τῶν 40 χιλ. ἀνθρώπων ἐχάθησαν. Μήπως αἱ ἴδιαι σκηναὶ θὰ ἐπαναληφθῶσι καὶ πάλιν ;

'Ο Βεσούβιος ἐπίσης ἦτο ἡφαίστειον ἐσβεσμένον. 'Από τῶν ἀρχαίων χρόνων δὲν ἐνεθυμοῦντο, ὅτι εἶχε δείξῃ ποτὲ σημεῖα ζωῆς. Αἱ πόλεις καὶ αἱ ἐπαύλεις ἤνθουν εἰς τοὺς πρόποδας αὐτοῦ. "Ολα πέριξ ἦσαν ἡ εὐλογημένη χώρα τοῦ Οὐρανοῦ, «ἡ εὐδαίμων ἔξοχή», campania felix. Καὶ ὅμως τὸ ὄρος ἀφυπνίσθη. 1800 ἔτη πρὸ τῆς καταστροφῆς τοῦ 'Αγίου Πέτρου παρομοία καταστροφὴ ἐπέφερε τὴν ἀπώλειαν πολλῶν πόλεων, ὁλοκλήρου χώρας. Καὶ ἔκτοτε, καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἡ ἀπειλὴ ἐξακολουθεῖ ὑποκώφως.

...Τὴν 4ην ὥραν τῆς πρωΐας τὸ μέγα πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἔρχεται ἐκ τῶν 'Ινδιῶν, προσεγγίζει εἰς τὴν παραλίαν· εἰσερχόμεθα εἰς τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως 'Η πυραμὶς τοῦ Βεσουβίου ἐπὶ τοῦ μαργαρώδους ὁρίζοντος εἶνε φαιόχρους· ἡ θάλασσα εἰς τοὺς πρόποδάς του εἶνε γαλακτώδης τὸ χρῶμα. Τὸ ὄρος ἔχει σχῆμα γλαφυρὸν καὶ κομψόν, ἡ δ' ἐκ καπνοῦ λοφιὰ αὐτοῦ τὸ διακρίνει ἐκ τῶν ἄλλων κορυφῶν, αἵτινες εἰς τὸ βάθος σχηματίζουσι συγκεχυμένον ὄγκον, βυθισμένον ἀκόμη εἰς τὸ σκότος. 'Αριστερὰ εἰς τὸ βάθος τοῦ κόλπου, ἡ Νεάπολις ἀρχίζει νὰ δεικνύῃ τὰς ροδόχρους αὐτῆς οἰκίας, τῶν ὁποίων παράθυρά τινα ἀντανακλῶσι τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου. Δροσερὸς ἄνεμος κάμνει νὰ πλαταγίζωσι τὰ ἐξαρτήματα καὶ αἱ σκηναὶ τοῦ πλοίου, τὸ ὁποῖον ὑποκλῖνον καὶ ζωγραφίζον καμπύλην γραμμὴν εἰσέρχεται εἰς τὸν λιμένα· ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἥτις τώρα εἶνε λευκὴ ὡς γάλα, ἀφίνει μακρὰν καὶ μαύρην αὔλακα, αἱ δὲ λέμβοι, ἀποσπώμεναι ἐκ τῆς παραλίας, ἔρχονται πρὸς αὐτὸ ὡς μυῖαι τρέχουσαι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὑπερμεγέθους πινακίου.

'Ο Βεσούβιος προβάλλει εἰς τὰ ἐμπρός· ἀμέσως ὁ ἥλιος παρουσιάζεται ἐπὶ τῆς ῥάχεως αὐτοῦ καὶ ἐξακοντίζει μακρὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ κόλπου, ὅστις ἀναζωογονεῖται καὶ συνταράσσεται αἰφνιδίως. Δύο βέλη, ὡς δύο γραμμαὶ χρωστῆρος, διασχίζουσι τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν χρωματίζουσι χρυσοκίτρινον. Φαίνεται πλέον καθαρὰ ἡ ἀκτὴ καὶ ἡ πόλις ἥτις ὅλη εἶνε ροδόχρους. 'Ο κόλπος εἶνε ἀπέραντος, τὸ δὲ ὄρος δίδει εἰς αὐτὸν τὰς γιγαντείους αὐτοῦ διαστάσεις, αἵτινες κάμνουσι νὰ φαίνονται ὅλα μικροσκοπικά. Μακρὰ φαεινὴ γραμμὴ κατῆλθεν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Θὰ ἔλεγέ τις, ὅτι αὐτὴ φωτίζει τώρα, ἀφ' οὗ τὰ ὄρη καὶ ἡ γῆ μένουσιν ἀκόμη σκοτεινά. 'Επὶ τέλους τὰ τελευταῖα σκότη διελύθησαν· ἡ αὐτὴ λάμψις πληροῖ ἐξ ἴσου ὅλην τὴν φύσιν. Δὲν εἶνε πλέον αὐγὴ ἀλλ' ἡμέρα.

Διὰ νὰ μεταβῇ τις ἀπὸ τῆς Νεαπόλεως εἰς τὴν Πομπηίαν ἐφ' ἁμάξης, πρέπει νὰ διέλθῃ τὰ μακρὰ προάστεια: Frascati, Torre del Greco, Castelamare. Λιθόστρωτοι ὁδοὶ ἀποτρόπαιοι, ἐξοχικαὶ ἐπαύλεις κατεστραμμέναι, βυρσοδεψεῖα δυσώδη, λαὸς ἀκάθαρτος. Εἰς μάτην ἡ λαμπρὰ πρωΐα τῆς ἀνοίξεως ῥίπτει εἰς ὅλην ταύτην τὴν ἀθλιότητα τὸν ἡλιώδη αὐτῆς μανδύαν· ἡ ἀσχημία ὑπερισχύει· καὶ ἡ θάλασσα εἶνε ἐκεῖ, πολὺ πλησίον, τόσον ὡραία !

'Εν τούτοις οἱ μακροὶ καὶ ἀκάθαρτοι δρόμοι, ἐπὶ πλέον οἱ ἀτελεύτητοι καὶ ἑτοιμόρροποι τοῖχοι, τὸ ὀξὺ μέτωπον τοῦ ὄρους δὲν μᾶς ἐγκαταλείπουν. 'Ο Βεσούβιος εἶνε πάντοτε παρών, γοητευτικὸς καὶ συγχρόνως ἀπειλητικός, ὁλίος· μᾶς προσελκύει καὶ μᾶς φέρει ὁλονὲν εἰς τοὺς πρόποδάς του· ἰδοὺ τὸ ἔργον του, ἡ Πομπηία.

'Η Πομπηία ἦτο τερπνὴ πολίχνη ἐπαρχιακή, συνοικισθεῖσα ἔκπαλαι. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς οὐδέποτε ἐγκατέλειψαν τὴν εὐτυχῆ ταύτην γωνίαν τῆς γῆς ἔνθα ἔζων μὲ περισσὴν χαυνότητα ὑπὸ τὸν λαμπρὸν ἥλιον, ἐν τῷ μέσῳ ἀνθέων καὶ ἀμπέλων. Φαντάσθητε τὴν Προβηγκίαν ἢ τὸ Φοντενεβλώ. 'Ολίγον κατ' ὀλίγον οἱ κάτοικοι τῆς 'Ρώμης, οἵτινες ὑπερηγάπων τὴν θερινὴν διατριβὴν ἐν τοῖς ἀγροῖς, ἐπεξετάθησαν μέχρις ἐκεῖ.

Οὗτοι εἶχον κτίσει πέριξ τῆς πόλεως ἐξοχικάς τινας ἐπαύλεις ἐλαφρᾶς κατασκευῆς, κατολλήλους διὰ τὰς βραχείας διατριβὰς τοῦ θέρους. Ἄνθρωποι καλαίσθητοι ἔφεραν ἐκ τῆς Ῥώμης, ὡς καὶ ἐκ τῆς Ἑλλάδος, χαλκόν, μάρμαρα, κοσμήματα τῶν οἰθουσῶν, πολύτιμα ἀντικείμενα. Ἀλλὰ διὰ τὴν οἰκοδόμησιν, τὴν διακόσμησιν καὶ τὴν ζωγράφησιν, ἀπετείνοντο πρὸς ἐργάτας αὐτοδιδάκτους, οἵτινες ἐτελειοποιοῦντο ἐργαζόμενοι ἐπὶ ναστοχάρτων καὶ ἐπὶ ὑποδειγμάτων, τὰ ὁποῖα ἤρχοντο ἐκ τῆς πρωτευούσης καὶ ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα μετεβιβάζοντο εἰς τὸ συντεχνεῖον. Ὁ βίος ἐν τῇ ἀπράγμονι ταύτῃ γωνίᾳ ἦτο εὐχάριστος, ἥσυχος, τερπνός. Ἡ Πομπηία ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὴν Ἀφροδίτην. Διὰ τῶν στενῶν αὐτῆς ὁδῶν σκιαὶ διαβατῶν εὐχάριστοι, ἀβρῶς ἐνδεδυμέναι, ἐκυκλοφόρουν τὴν νύκτα. Ἐντὸς τῶν οἰκιῶν ὑπῆρχον ἀπόκεντροι γωνίαι, τὰς ὁποίας ὁ οἰκοδεσπότης γελῶν ἐδείκνυεν εἰς τοὺς φίλους του. Εἰς τὸ ἄκρον τῆς κυριωτέρας ὁδοῦ μικρά τις κατοικία, σιωπηλή, ἦτο γνωστὴ εἰς τοὺς ξένους καὶ εὐχὶ ἀδιάφορος εἰς τοὺς ἀστούς. Οἱ ἀγυιόπαιδες τῶν προαστείων τὴν ἐγνώριζον καλῶς καὶ ἐπὶ τῶν τοίχων αὐτῆς ἠνθρακογράφουν πολλὰ γελοῖα πράγματα. Τὸ θέρος, ὅτε ἡ ὄψιμος δροσερότης παρέτεινε τὰς ἑσπερίδας ἐντὸς τῶν ὑπνηλῶν προδόμων (atrium), ἠκούοντο νεαραὶ φωναὶ ᾄδουσαι εἰς τὴν ἐξοχὴν τὸ ᾆσμα τοῦ ἡμιονηλάτου: «Amoris ignes si sentires, malio !. . . Ἡμιονηλάτα, ἐὰν ἐγνώριζες τὸ πάθος τοῦ ἔρωτος, θὰ ἐμαστίγωνες τὴν ἡμίονόν σου . . . Λοιπόν, κτύπα, ἡμιονηλάτα· ὁδήγησόν με ταχέως ἐκεῖ, ὅπου μὲ προσμένει ὁ ἔρως μου».

Ἡ πόλις ἦτο ἀρκετὰ μεγάλη, ἀρκετὰ κανονική· κάλλιστα ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ 20 ἢ 30 χιλ. κατοίκων. Τὰ δημόσια οἰκοδομήματα ἦσαν πολυπληθῆ καὶ ἐν γένει ἐπιμελῶς διατηρούμενα. Ὡς ἐμπρέπει εἰς πόλιν τέρψεως τὰ θέατρα ἦσαν ὡραῖα, ἡ ἀγορὰ (forum) εὐρύχωρος, καὶ τὸ πρατήριον ἀχανές. Ὑπῆρχεν ἐπίσης καὶ μεγάλη βασίλειος στοά (basilique), ὅπου ἀπενέμετο ἡ δικαιοσύνη καὶ ὅπου τὸν χειμῶνα συνηθροίζετο ὁ λαός. Τὸ λοιπὸν μέρος τῆς πόλεως σχεδὸν δὲν ἦτο ἄλλο τι, εἰμὴ οἰκοδομαὶ ἀσθεστόχριστοι, ἐξ ἀποτριμμάτων λίθου καὶ μαρμάρου, μὲ σκηνογραφίας ἔξωθεν· σπανίως ἐκ λίθων ἢ μαρμάρων. Ἐν τούτοις θελκτική τις τέχνη, τῶν ψηφιδωτῶν εἶχεν ἀναπτυχθῆ ἐν τῇ Πομπηίᾳ ἐπὶ τῶν τοίχων, ἐπὶ τῶν δαπέδων, ἐπὶ τῶν βωμῶν, ἐπὶ τῶν στύλων, σκηνογραφία κυανῆ, ζωηρά, ἀκτινοβολοῦσα ἐκ ζωηρότητος, ἀναπαρίστα σκηνὰς ἐκ τῆς φύσεως, τῆς μυθολογίας καὶ ἐκ τοῦ καθημερινοῦ βίου. Οἱ πλούσιοι κάτοικοι τῆς Πομπηΐας διεσκέδαζον ὑπὸ ἁπλᾶ, φωτεινὰ καὶ δροσερὰ φατνώματα. Ἐν γένει τὸ πᾶν ἦτο μέτριον καὶ λεπτόν· οὐδεμία σύγκρισις πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ στερεότητα τοῦ Timgad. Ἐκεῖ κάτω, τῷ ὄντι ἦτο ὁ δημόσιος θησαυρός, ὅστις ἐχρησίμευε πρὸς δαπάνας καὶ ἦτο ἡ δόξα τῆς Αὐτοκρατορίας· ἑδῶ ἕκαστος ἰδιώτης ἠκολούθει τὴν ἔμπνευσίν του καὶ ἐκανόνιζε τὰς δαπάνας του ἀναλόγως τῶν πόρων αὐτοῦ· πόλις ἐπαρχιακή, περιουσία ἐπαρχιακή, καλαισθησία ἐπαρχιακή.

Ἂς εἰσέλθωμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Βεττίου, ἥτις εὑρέθη σχεδὸν ἀνέπαφος καὶ εὐκόλως ἐπαλινορθώθη· ὅλα εὑρίσκονται εἰς τὴν θέσιν των· νομίζετε ὅτι ὁ οἰκοδεσπότης σᾶς ὑποδέχεται ὁ ἴδιος. Οὗτος ἦτο ἄνθρωπος πλούσιος· φαίνεται ὅτι συνῆψε καλὸν γάμον, διότι εἶχεν ἐκθέσῃ, πρὸς τὸ μέρος τῆς εἰσόδου, πίνακα, ὅπου ἐξύμνει φαιδρῶς τὴν ἀφετηρίαν τοῦ πλούτου αὐτοῦ. Ἰδοὺ εὑρισκόμεθα ἐντὸς τῆς ἐσωτερικῆς αὐλῆς· ἐνταῦθα ὑπάρχουσιν ἀγάλματα, τοιχογραφίαι, ὡραῖα ἀραβουργήματα, μωσαϊκὰ τέρποντα τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ πάντοτε ὁ Βάκχος, καὶ πάντοτε ὁ Ἔρως. Ἔπειτα, τὸ περιστύλιον, ἓν κηπάριον πολυτελέστατον μὲ τὰ ἐκ πύξου πλαίσιά του, μικρὰ λίμνη ἐντὸς μαρμαρίνης δεξαμενῆς, ἀγαλμάτια παριστάνοντα ἐρωτιδεῖς, οἵτινες ῥίπτουσιν εἰς τὴν δεξαμενὴν λεπτὰς ψεκάδας ὕδατος· ἔπειτα οἱ πρόδομοι, αἱ στοαί, ὡραῖον ἐστιατόριον ἐρυθρόμελαν, ἀνοικτὸν ἐπὶ τοῦ περιστυλίου. Μία χαρίεσσα σκηνογραφία παιζόντων ἐρώτων, οἵτινες ἀλληλοκτυποῦνται, καὶ ἔπειτα συμφιλιούμενοι περιπτύσσονται ἀλλήλους· τὸ μαγειρεῖον λίαν εὐρύχωρον, μετὰ πλήρους συλλογῆς σκευῶν· τὸ ὑπόγειον μετὰ διαφόρων μεγέθους ἀμφορέων. Καὶ ἐπὶ τέλους, εἰς ἀπομεμακρυσμένην γωνίαν ἀπόκρυφον δωμάτιον, ὅπου εὑρίσκεται γλυπτὸς ὁ τερπνὸς θεός, τοῦ ὁποίου τὸ ζωγραφιστὸν ὁμοίωμα σᾶς ὑπεδέχθη ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ. Ὁ Βέττιος οὗτος, ὅστις συγκατελέγετο μεταξὺ τῶν ἀστῶν, ἦτο Ἐπικουρικός.

Ἔπρεπε νὰ ἐπέλθῃ καταστροφή, ὅπως οἱ κάτοικοι οὗτοι οἵτινες ἦσαν προωρισμένοι νὰ ζήσωσι καὶ νὰ ἀποθάνωσιν ἄγνωστοι, καταντήσωσιν ἐπιφανεῖς. Βεβαιότατα οἱ φιλοπόται, οἵτινες ἐβράδυνον τὴν ἑσπέραν ἐντὸς τοῦ οἰνοπωλείου τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ καὶ οἵτινες ἐζωγράφιζον ἐπὶ τοῦ τοίχου τὴν γελοιογραφίαν τοῦ στρατιώτου μετὰ τῆς εἰρωνικῆς ἐπιγραφῆς: «ἐμπρός, κάπηλε, χύσε μας νερὸν δροσερόν», βεβαιότατα οἱ ἄνθρωποι οὗτοι δὲν ἐφαντάζοντο, ὅτι τὰ καμώματά των ὡς καὶ τὰ διάφορα σχήματά των ἔμελλον ἐξαίφνης νὰ καταληφθῶσι, νὰ κατασταθῶσιν ἀκίνητα, νὰ διαιωνισθῶσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ.

Ἐν τούτοις τῷ 63 μ. Χ. ἡ πόλις ἔλαβε φοβερὸν προάγγελμα· συνέβη σφοδρὸς σεισμός. Ὅλη ἡ χώρα εἶχε πάθει· καὶ εἰς τὴν Πομπηΐαν πολλαὶ οἰκίαι κατέρρευσαν. Τὰ πλεῖστα τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων ἐκλονίσθησαν. Ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ τὸ συμβὰν δὲν ἔσχε συνεπείας, ὅλοι

καθησύχασαν· μετὰ στιγμὴν δακρύων ἐπανῆλθεν ἡ γαλήνη. Ἐπανωρθώθησαν τὰ οἰκοδομήματα, ἐπανέλαβον τὸν συνήθη βίον, οἱ ἔμποροι τὸ ἐμπόριόν των, οἱ φιλοπαίγμονες ἑταῖροι τὰ καπηλεῖά των, οἱ ἀστοὶ τὰς τέρψεις καὶ τὰς ἔριδάς των εὑρίσκοντο εἰς πλήρη ἐκλογικὴν περίοδον· ἐφιλονίκουν μεγάλως· ἐπὶ τῶν τοίχων ἦσαν ἀγγελίαι· ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐγίνοντο λαϊκαὶ συναθροίσεις καὶ διαδηλώσεις πολυπληθεῖς. Ἦτο μεγάλη ζωηρότης ἐν τῇ μικρᾷ καὶ συνήθως εἰρηνικῇ πόλει, ὅτε τῇ 24η Αὐγούστου 79 μ. Χ. μετὰ πνιγηρὸν καύσωνα ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἀ υψώθη ἐκ τοῦ μέρους τοῦ ὄρους νέφος, τὸ ὁποῖον εἶχε σχῆμα καὶ μέγεθος ἀσύνηθες, καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκάλυψε τὸν οὐρανόν· ἐφαίνετο δὲ ὁτὲ μὲν λευκόν, ὁτὲ δὲ μέλαν καὶ ἄλλοτε ἐρυθρὸν καὶ πυριφλεγές· ἔπειτα ἐσταμάτησεν, συνεπυκνώθη καὶ ἤρχισε νὰ κατέρχηται βαθμηδὸν πρὸς τὴν γῆν, ὡς νὰ ἤθελε νὰ τὴν περισφίγξῃ καὶ νὰ τὴν καταπνίξῃ. Ἐπῆλθε βαθεῖα νύξ. Ὁ Βεσούβιος ἐξηκόντιζε μεγάλας φλόγας, αἵτινες ἀκτινοειδῶς ἐχάρασσον τὰ σκότη. Μετ' ὀλίγον ἡ λάβα ἤρχισε νὰ καταρρέῃ μετὰ φοβεροῦ πατάγου, τὸ δὲ πῦρ ἐγίνετο καταφανὲς ἐπὶ τῆς γῆς· ἡ θάλασσα ἐμυκᾶτο καὶ ἐκλυδωνίζετο· πνιγηρὸς ἀὴρ ἐπλήρωσε τὴν ἀτμόσφαιραν· ἔπειτα ἤρχισε βροχὴ πετρῶν καὶ στάκτης. Ἡ καταστροφὴ ἦτο ἀπεριόριστος καὶ διήρκεσε τρεῖς ἡμέρας. Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁ χρόνος δὲν ἐμετρήθη. Δὲν διεκρίνετο οὔτε ὁ οὐρανὸς οὔτε ἡ γῆ, οὔτε τὸ σκότος, οὔτε τὸ φῶς. Ὅτε ἀπεκατεστάθη ἡ ἡσυχία καὶ ἐπανῆλθεν ἡ ἡμέρα, τρεῖς πόλεις, τὸ Ἡράκλειον, ἡ Retina καὶ ἡ Oplonte εἶχον καταπλακωθῆ ὑπὸ σωρὸν λάβας, ἥτις εἶχε κατὰ μέρη πάχος 92 ποδῶν. Ἡ Πομπηία καὶ ἡ Σταβία, αἱ σχετικῶς ὀλιγώτερον παθοῦσαι, εἶχον ταφῆ εἰς βάθος 12 ἢ 15 ποδῶν ὑπὸ ὀθόνην στάκτης ἐλαφρᾶς καὶ μικρῶν λίθων. Ὑπελογίσθη ὅτι, διὰ νὰ γείνῃ τοιαύτη ἐπισώρευσις, ἔπρεπεν αὐτὸς ὁ Βεσούβιος νὰ ἐκσφενδονισθῇ εἰς τὸν ἀέρα. Ὁλόκληρος ἡ Ἰταλία ἠσθάνθη τὸν τρομερὸν σεισμόν. Ἐν Ῥώμῃ ὁ ἥλιος ἐσκοτίσθη. Στρόβιλος δὲ στάκτης ἔφθανε μέχρι τῆς Αἰγύπτου, μέχρι τῆς Ἀσίας.

Ἦτο παγκόσμιος συγκίνησις. Ἀπεπειράθησαν νὰ ἐνσκάψωσι τὰς ἐξαφανισθείσας πόλεις· ἤθελον τοὐλάχιστον νὰ ἀνεύρωσι τὰ πλούτη, τὰ πολύτιμα ἀντικείμενα. Ἐγένοντο κτυπήματά τινα τῆς σκαπάνης καὶ φρεάτά τινα ἀνοίχθησαν. Ἀλλ' ὁ ἀγὼν ἦτο πολὺ ἀνώτερος τῶν ἀποτελεσμάτων. Ἡ γῆ ἐκγυμνωθεῖσα, ἦτο φρικώδης, νεκρά. Καὶ ἔπειτα τίνα ἐνδιέφερε λαὸς ἀποδεκατισθείς, διασκορπισθείς, ἐξαφανισθείς;

Εὐθὺς τὸν ἐλησμόνησαν. Ἐλησμονήθη ἡ καταστροφὴ καὶ τὸ πένθος τὸ δημόσιον ὡς καὶ τὸ ἰδιωτικόν. Ἐλησμονήθησαν ἀκόμη καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πέντε πόλεων.

Δεκαὲξ αἰῶνας μετὰ τὸ συμβὰν τοῦτο τυχαίως τὸ ὑννίον ἀρότρου, προσκροῦσαν ὑπὸ τὴν γῆν εἰς πλευρὰν τοίχου, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀποκάλυψιν κατ' ἀρχὰς τοῦ Ἡρακλείου καὶ ἔπειτα τῆς Πομπηΐας. Τότε γενικὴ περιέργεια ἐξηγέρθη· ἤθελον νὰ γνωρίσωσι καὶ τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας, ἐδοκίμασαν νὰ ἀνασυνθέσωσιν ὅλας τὰς φάσεις τοῦ δράματος· ἐπεχείρησαν νὰ ἐκχώσωσι πρῶτον τὸ Ἡράκλειον καὶ ἔπειτα τὴν Πομπηΐαν. Οἱ θησαυροὶ τῆς τέχνης εὑρέθησαν εἰς τὸ Ἡράκλειον. Ἀλλ' εἰς τὴν Πομπηΐαν συνέβη τι ἀκόμη καλλίτερον, ἀπεκαλύφθη αὐτὴ ἡ ἀρχαία ζωή, ἥτις ὡς ἐξ αἰφνιδίου καταληφθεῖσα ἔμεινε καὶ μένει μέχρι τῆς σήμερον ἀποτετυπωμένη. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἦτο καὶ μένει θαυμάσιον καὶ σπάνιον, εἶνε ἡ φυσιογνωμία τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία ἐσταμάτησε, διεκόπη καὶ ἔπειτα ἀνευρέθη τοιαύτη, ὁποία ἦτο κατὰ τὴν στιγμήν, καθ' ἣν αὕτη ἔληξε καὶ ἔμεινε μετέωρος.

Ἰδοὺ ὁ ἀρτοπώλης, ὅστις ἐκοσκίνιζε τὸν σῖτόν του· ἰδοὺ ὁ γναφεύς, ὅστις ἐτίνασσε τὸ ὕφασμά του· ἰδοὺ ἡ οἰκοδόμος, ἥτις μετέβαινεν εἰς τὴν ἀγορά· ἰδοὺ ἡ οἰκογένεια, ἥτις κατέφυγεν εἰς τὰ στερεὰ ὑπόγεια τῆς οἰκίας τοῦ Διομήδους. Ἦσαν 17, ὅλοι εἶνε νεκροί· ἡ στάκτη τοὺς περιβάλλει διὰ τοῦ σκληρυνθέντος τύπου της, ἡ δὲ γύψος, ἥτις ἔρρευσεν ἐντὸς τοῦ τύπου τούτου, ἀναπαριστᾷ σήμερον ἀκριβῶς τὰ χαρακτηριστικά των. Ἰδοὺ ἡ νέα κόρη, ἥτις, ἐν ᾧ ἔφευγεν, εἶχεν ἀναγείρει τὰ ἐνδύματά της· ὁ ἄνεμος τὴν ὠθεῖ· πίπτει καὶ ἡμίγυμνος μένει νεκρά· καὶ μετὰ 17 αἰῶνας τὴν ἐπανευρίσκουσι μὲ φυσιογνωμίαν γλυκυτάτου παιδίου. Ἰδοὺ ὁ σκύλος, τὸν ὁποῖον δὲν ἐπρόφθασαν νὰ λύσωσι, καὶ ὅστις ὠρύετο μέχρι θανάτου σύρων τὴν ἅλυσιν του. Ἰδοὺ ὁ τραπεζίτης, ὅστις εἶχε συναθροίσῃ τὰ χρήματά του καὶ ἐχάθη καθ' ἣν στιγμὴν ἄφινε τὸν πλούσιόν του οἶκον· καὶ ὁ ὑπάλληλός του, ὅστις ἔφερε μέγα χρηματικὸν ποσόν, εἶνε πλησίον του νεκρός· εὗρον τὸν χρυσόν, τοὺς λογαριασμούς, τὸν ὑπάλληλον, τὸν τραπεζίτην καὶ ἐπὶ τέλους τὸ σῶμα αὐτοῦ μαρμάρινον μὲ τοιαύτην πραγματικότητα, ὡς νὰ εἶνε παρὼν ὁ ἴδιος εἰς τὴν οἰκίαν του.

Τὰ πράγματα συνέβησαν πιθανῶς καθὼς καὶ εἰς τὸν Ἅγιον Πέτρον· κατ' ἀρχὰς δηλ. ἀσφυξία καὶ δηλητηριασμὸς αἰφνίδιος, ἔπειτα δὲ βροχὴ στάκτης. Μόνον δὲν ὑπῆρχεν ἐν Πομπηΐᾳ ἐπιτροπεία ἐπιστημονική, ἐπιφορτισθεῖσα νὰ καθησυχάσῃ τὸν λαόν. Μέρος τῶν κατοίκων ἔφυγον διὰ θαλάσσης καὶ ἠδυνήθησαν νὰ ἀποφύγωσι τὴν δεινὴν συμφοράν. Μόνον χιλιάδες τινές, αἵτινες ἐβράδυναν διὰ διαφόρους αἰτίας, ἔμειναν ἐπὶ τόπου καὶ ἀπέθανον. Ἐντὸς 1800 ἐτῶν θὰ ἐπανεύρωσιν ἐν τῷ Ἅγ. Πέτρῳ τὴν παροῦσαν τραγικὴν καὶ συγκινητικὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν δίδει σήμερον ἡ ἐπίσκεψις τῆς Πομπηΐας;

Μετὰ 1800 ἔτη, ἐπὶ ταύτης τῆς πλευρᾶς, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Βεσουβίου, ὅστις δὲν ἔπαυσε τοὺς γογγυσμούς του, ἐπανῆλθον οἱ αὐτοὶ ἄνθρωποι μετὰ τῶν αὐτῶν κλίσεων, μετὰ τῶν αὐτῶν ἠθῶν, μετὰ τῆς αὐτῆς εὐθύμου φιλοσοφίας, καὶ τοιαύτην ἀκριβῶς, τὴν ὁποίαν ἡ φύσις ὑπαγορεύει. Εἶνε ἡ αὐτὴ ζωή, αἱ αὐταὶ ἡδοναί, οἱ αὐτοὶ ἔρωτες, τὰ αὐτὰ μέσα, τὰ αὐτὰ ἐκλογικὰ πάθη, αἱ αὐταὶ ἐπιδείξεις, ἡ αὐτὴ ἐπιμέλεια εἰς τὰ ἐφήμερα ἔργα, ἡ αὐτὴ ἐπιθυμία τῆς καταπλήξεως τῶν φίλων καὶ ἐχθρῶν διὰ τῶν αὐτῶν εὐφυῶν τρόπων· αἱ αὐταὶ σκηνογραφίαι καὶ αἱ αὐταὶ γελοιογραφίαι· αἱ αὐταὶ λατρεῖαι, αἱ αὐταὶ δεισιδαιμονίαι, αἱ αὐταὶ παροδικαὶ πεποιθήσεις, ἡ αὐτὴ ἀμεριμνησία, ἡ αὐτὴ ἐλαφρὰ εἰρωνεία, ἡ αὐτὴ ὄρεξις (ἡ τόσον βιαίως καὶ ταχέως χορταινομένη) τῶν προσκαίρων στιγμῶν, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται ἡ ζωή. Ἡ Πομπηΐα εἶνε ὑπὸ τὴν γῆν· ἀλλά, ὡς φυτὸν τὸ ὁποῖον ἀναβλαστάνει, ἀναπαρήχθη ἐξ ἑαυτῆς ἐπὶ τοῦ σωροῦ τῆς ἀποψυγείσης στάκτης, ὅπου ἦτο θαμμένη. Ὁ γέρων φύλαξ τῶν ἐρειπίων, ὅστις μὲ συνώδευε, μοὶ τὸ ἔλεγεν ὡς φιλόσοφος, ὅτε μοὶ ἐπεδείκνυε τὰς ἐλαφρὰς σκηνάς, τὰς ζωγραφισμένας ἐν τῇ πλέον μυστικῇ γωνίᾳ τῆς οἰκίας : «Ἄχ, Κύριε, οἱ ἄνθρωποι θὰ εἶνε πάντοτε οἱ ἴδιοι !»

Ἐν Ὀδησσῷ.

Ι Πρωιος

Ο ΓΥΡΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΣ

Ὁ «Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων» ἐκδίδει κατ' αὐτὰς πλὴν τῶν τακτικῶν μηνιαίων δημοσιευμάτων καὶ δύο ἄλλα βιβλία προωρισμένα διὰ παιδία καὶ ἐγκαινίζοντα τὴν «Παιδικὴν Βιβλιοθήκην» των. Τὸ ἓν ἐκ τούτων εἶνε τὰ «Παραμύθια τοῦ Ἀνδερσεν» κατὰ μετάφρασιν Δ. Βικέλα, καὶ τὸ ἄλλο «Ὁ Γῦρος τῆς Οἰκίας» κατὰ διασκευὴν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ Α. Π. Κουρτίδου. Ἐκ τοῦ «Γύρου τῆς Οἰκίας» δημοσιεύομεν τὸν Πρόλογον.

Σ. τ. Δ.

Τὰ παιδιὰ εἶνε ἥσυχα σήμερον.

Τὰ χαλινάρια μὲ τὰ ὁποῖα ὁ μικρότερος ἀδελφὸς διευθύνει τὰ τέσσαρα ἄλογα τῆς ταχυδρομικῆς ἁμάξης—τέσσαρας καθέκλας τῆς τραπεζαρίας—εἶνε πεταγμένα εἰς μίαν ἄκραν. Δὲν ἀκούεται οὔτε τὸ σφύριγμα τοῦ σιδηροδρόμου, τὸ ὁποῖον μιμεῖται τόσον καλὰ ὁ ἄλλος ἀδελφός μὲ τὴν λεπτὴν καὶ διαπεραστικὴν φωνήν του,—οὔτε ἡ φωνὴ τοῦ μεγαλειτέρου, ὅταν ἀνεβασμένος ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι, ὅπως ὁ πλοίαρχος εἰς τὴν γέφυραν τοῦ ἀτμοπλοίου, καὶ μὲ τὰ μάτια προσηλωμένα, ὡσὰν νὰ βλέπῃ ἐμπρός του τὸ πέλαγος, φωνάζει πρὸς τὸν ἄλλον ἀδελφόν, κάτωθέν του εἰς τὸ πηδάλιον : Γραμμή !

Τὰ παιδιὰ σήμερον εἶνε ἥσυχα.

Σκυμμένα καὶ τὰ τέσσαρα ὁλόγυρα εἰς τὴν τράπεζαν βλέπουν μὲ προσοχὴν ἕνα ὡραῖον γεωγραφικὸν ἄτλαντα, χάρισμα τοῦ θείου των. Μὲ μίαν κίνησιν τοῦ δακτύλου, μὲ ἓν γύρισμα τοῦ φύλλου, μεταβαίνουν ἀπὸ ἕνα τόπον εἰς ἄλλον. Εἰς ἓν δευτερόλεπτον ἐπέρασαν τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν,—ἰδοὺ—ἔφθασαν εἰς τὴν Ἀμερικήν!

Τώρα κυττάζουν τὸν πίνακα, ὅπου εἶνε ζωγραφισμέναι αἱ σημαῖαι ὅλων τῶν ἐθνῶν.

Τὴν σημαίαν συνήθισαν νὰ τὴν βλέπουν ὡσὰν κάτι ζωντανόν, ὅταν κινῆται καὶ χαιρετᾷ ὑψηλὰ ἀπὸ τὰ κατάρτια ἢ ὅταν κυματίζῃ ἐπάνω ἀπὸ κεφαλὸς στρατιωτῶν. Καὶ τώρα τὰ ἀκίνητα, τὰ ἄψυχα ἐκεῖνα χρωματισμένα τετράγωνα φαίνονται ὡσὰν νὰ εὑρίσκωνται εἰς μέρος, ὅπου δὲν ὑπάρχει ἀέρας, ὅπου δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς ν' ἀναπνεύσῃ ἐλεύθερα.

Ἀλλὰ καὶ ἄρρωστος ἂν εἶνε φίλος μας ἀγαπητός, τὸν ἀναγνωρίζομεν. Ἰδοὺ ἡ πολυαγαπημένη, ἡ ὡραιοτέρα σημαία τοῦ κόσμου, μὲ τὸ χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ ἀφροῦ τῆς θαλάσσης. Ἰδοὺ ἡ σημαία μας, καὶ ὁλόγυρά της τόσαι ἄλλαι σημαῖαι μεγάλων ἐθνῶν καὶ μικρῶν !

Ὕστερον ἀπὸ τὸν πίνακα ἀνοίγουν καὶ τὸ λεύκωμα μὲ εἰκόνας, ἄλλο χάρισμα τοῦ θείου των.

Τί ὡραῖαι τοποθεσίαι ! Ἰδοὺ τὰ ἐξακουσμένα Τέμπη τῆς Ἑλλάδος, ἡ μαγευτικὴ κοιλάς, μὲ τὰ δροσερὰ νερὰ τοῦ Πηνειοῦ, κάτω ἀπὸ τὰ πυκνὰ καταπράσινα φυλλώματα, καὶ μὲ τὰ δύο βουνὰ διὰ πλαίσιον, τὴν Ὄσσαν καὶ τὸ Πήλιον, καὶ ἐπάνω ὑψηλὰ τὸ πέταγμα τοῦ ἀετοῦ. Ἰδοὺ καὶ ἡ Νεάπολις μὲ τὸν καταγάλανον κόλπον της καὶ μὲ τὸ ἡφαίστειόν της, τὸν Βεζούβιον, στεφανωμένον μὲ τὸν καπνόν του. Ἰδοὺ καὶ τοῦ Νείλου αἱ ὄχθαι, μὲ τοὺς φοίνικας, οἱ ὁποῖοι ρίπτουν τὴν πρασίνην σκιάν των εἰς τὰ ἥσυχα νερὰ τοῦ ποταμοῦ, καὶ μὲ τὰς Αἰγυπτίας γυναῖκας. Κύτταξέ τας πῶς κρατοῦν τὴν ὑψηλὴν στάμναν των ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλήν ! Ἰδοὺ καὶ αἱ παγωμέναι χῶραι τοῦ Βορείου πόλου. Ἀνάμεσα εἰς θεώματα βουνὰ ἀπὸ πάγον, κύτταξε, ἀκίνητον,—ὡσὰν εἰς κανὲν παραμῦθι νὰ τὸ ἐπέτρωσε μία μάγισσα μὲ τὰ μάγια της,—κύτταξε τὸ καράβι καρφωμένον ἐκεῖ ἀκίνητον ! Οἱ τολμηροὶ θαλασσοπόροι, ἀπὸ τὴν δίψαν τοῦ ἀγνώστου, ἄφησαν ὀπίσω των τὸν κατοικημένον κόσμον, καὶ ἔφθασαν ἕως ἐκεῖ, ὅπου δὲν ἐπάτησεν ἀκόμη ἄνθρωπος, καὶ προχωροῦν ἐπάνω εἰς τοὺς πάγους καὶ μένουν ἐκεῖ ἕνα καὶ δύο χρόνους, τυλιγμένοι μὲ δέρματα ζώων, καὶ ἐνθυμοῦνται ὅσους ἀγαπημένους ἄφησαν εἰς τὴν πατρίδα των. Θὰ τοὺς ἰδοῦν καὶ πάλιν ἀρά γε ;

— Ἄχ ! εἶπεν ὁ μεγαλειτερος ἀδελφός. Δὲν ὑπάρχει τίποτε καλλίτερον ἀπὸ τὰ ταξείδια. Τὸ ἔλεγε προχθὲς καὶ ὁ θεῖός μας, καὶ κάτι ἠξεύρει ἐκεῖνος. «Μέσα εἰς τὸ σιδηρόδρομον, ἢ μέσα εἰς τὸ ἀτμόπλοιον, ἀφίνεις ὀπίσω σου ὅ, τι γνωρίζεις, καὶ περνᾷς πελάγη, καὶ σχίζεις βουνὰ καὶ προχωρεῖς ἐμπρός, ὅλον ἐμπρός ! Ὁ κόσμος εἶνε μεγάλος, εἶνε ἀνοικτός ! Τόσα πράγματα ἄγνωστα, περίεργα καὶ ὡραῖα περιμένουν μάτια νὰ τὰ θαυμάσουν ! Ἐμπρὸς ν' ἀνοίξῃ ὁ νοῦς σου, νὰ μεγαλώσῃ ἡ ψυχή σου !»

Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ θείου ἠλέκτρισαν τὰ μικρότερα ἀδέλφια, εἴτε διὰ τὸν τόνον μὲ τὸν ὁποῖον τὰ ἔλεγεν ὁ μεγαλειτερός των, εἴτε διότι ἦσαν λόγια τοῦ θείου, — καὶ τοῦ θείου τὰ λόγια τὰ ἐθαύμαζαν πάντοτε, ἀκόμη καὶ ὅταν δὲν ἐκαταλάμβαναν καλὰ καλὰ τὸ νόημά των.

Ἐνθουσιασμὸς μεγάλος διὰ ταξείδια ἐκυρίευσε καὶ τὰ τέσσαρα ἀδέλφια. Ὅλα ὅσα εἶχαν διαβάσει τοῦ Βέρν ἢ τοῦ Λωρῆ, ὅλα ἦλθαν εἰς τὸν νοῦν των.

— Ἄχ, νὰ ἐβλέπαμεν τὰ παράλια τῆς Νορβηγίας, εἶπεν ὁ ἕνας.

— Ἢ νὰ ἐταξειδεύαμεν, κουκουλωμένοι μὲ γούνας, μαζὶ μὲ τοὺς Ἐσκιμώους, ἐπάνω εἰς ἔλκυθρα, καὶ νὰ μᾶς τὰ σύρουν ἄσπροι σκύλοι τοῦ Πόλου !

— Ἢ νὰ ἐβλέπαμεν τὰς παγόδας τῶν Ἰνδιῶν καὶ τοὺς θεούς των μὲ τὰ μεγάλα διαμαντένια μάτια !

— Ἢ νὰ ἐπηγαίναμεν εἰς τὸν τόπον τῶν Λιλιπουτίων, ὅπως ὁ Γούλιβερ, εἶπεν ὁ μικρότερος, διὰ νὰ μὴ φανῇ ὅτι δὲν ἠξεύρει καὶ αὐτὸς ἀπὸ ταξείδια.

— Ἢ . . .

Ἡτοιμάζετο κάτι νὰ εἰπῇ ὁ μεγαλειτερος, ἀλλ' ἠκούσθη ἔξαφνα ἀπὸ τὴν θύραν γέλως καὶ διέκοψε τῶν τεσσάρων μικρῶν τὰ φανταστικὰ ταξείδια.

Καὶ ἐπρόβαλεν ἡ ἀγαθὴ μορφὴ τοῦ πατρός των. Ἤκουσε χωρὶς νὰ θέλῃ τὰς τελευταίας φράσεις τῶν τέκνων του, ἐνῷ ἔγραφεν εἰς τὸ πλαγινὸν δωμάτιον, καὶ τὸν ἔκαμε νὰ γελάσῃ ὁ μικρὸς μὲ τοὺς Λιλιπουτίους.

— Λοιπὸν θέλετε τὸ ἄγνωστον; εἶπε μειδιῶν.

Καὶ ἐξηκολούθησε :

— Τὸ ἄγνωστον βλέπω σᾶς ἑλκύει ἀπὸ τώρα, παιδιά μου ! Θέλετε, ὅπως ὁ θεῖός σας, νὰ κάμετε καὶ σεῖς τὸν γῦρον τοῦ κόσμου ; Σᾶς εὔχομαι νὰ κινηθῆτε καὶ σεῖς μίαν ἡμέραν καὶ νὰ ταξειδεύσετε καὶ νὰ ἰδῆτε ὅσα εἶδεν ὁ θεῖός σας καὶ ἀκόμη περισσότερα. Σᾶς εὔχομαι πρὸ πάντων νὰ ἰδῆτε καὶ νὰ γνωρίσητε τὸν τόπον σας — τὴν ὡραίαν μας Ἑλλάδα. Ἀλλὰ ἕως τότε, ἕως νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα διὰ τὰ μακρινά, δὲν νομίζετε καλὸν νὰ ταξειδεύσωμεν διὰ νὰ ἀνακαλύψωμεν τὸ κοντινὸν ἄγνωστον ;

— Τί κοντινὸν ἄγνωστον ; ἠρώτησαν τὰ παιδία, χωρὶς νὰ ἐννοοῦν.

— Αὐτὸ ἐδῶ τριγύρω σας. Τὸ βλέπετε, τὸ ἐγγίζετε, ἀλλὰ ἀπὸ συνήθειαν οὔτε σᾶς περνᾷ ἀπὸ τὸν νοῦν νὰ ἐρωτήσετε : Τί εἶνε τοῦτο ; πῶς γίνεται ; πόθεν ἦλθε ; Εἰπέ μου σύ, λέγει πρὸς τὸν μεγαλειτερον : Ἀπὸ τί γίνεται ἡ μελάνη τῆς Κίνας μὲ τὴν ὁποίαν κάμνεις τὰ σχέδιά σου ; Καὶ σύ, κύριε, γνωρίζεις ἀπὸ ποῦ κατάγεται τὸ χρυσόψαρόν σου καὶ ἀπὸ ποῖον μέρος ἐξεκίνησαν οἱ πρόγονοί του διὰ νὰ καταντήσῃ αὐτὸ ἐδῶ, νὰ τὸ βλέπῃς καὶ νὰ διασκεδάζῃς ; Καὶ σὺ μὲ τὸν βῆχά σου, δὲν μοῦ λέγεις τί εἶνε τὰ ρεύματα τοῦ ἀέρος, τὰ ὁποῖα σὲ κάμνουν συχνὰ πυκνὰ νὰ συναχόνεσαι ;

Οἱ μικροὶ δὲν ἀπεκρίθησαν τίποτε.

— Βλέπετε πόσα πράγματα δὲν γνωρίζετε ; Αὐτὰ καὶ ἄλλα εἶνε τὸ κοντινὸν ἄγνωστον. Ἀρχίσετε ἀπ' αὐτὸ τὰ ταξείδια σας !

Καὶ εἰς τῶν τεσσάρων τὰ μάτια ἔλομψε μία ἐρώτησις, ἀλλὰ δὲν κατέβη εἰς τὰ χείλη των·— Μὲ ποῖον θὰ τὸ κάμωμεν αὐτὸ τὸ ταξεῖδι ;

Ἀλλ' ἐκεῖνος ἐνόησε τί σκέπτονται, διότι οἱ γονεῖς βλέπουν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τῶν τέκνων, καὶ ὡς νὰ ἤκουσε τὴν ἐρώτησίν των, εἶπε : — Μαζὶ θὰ τὸ κάμωμεν τὸ ταξεῖδι αὐτό. Τὸ ἄλλο, τὸ μακρινόν, τὸν γῦρον τοῦ κόσμου θὰ τὸν κάμετε μίαν ἡμέραν, ἂν θέλῃ ὁ Θεός, ὡς ἀξιωματικοὶ τοῦ ναυτικοῦ, ὡς ἔμποροι ἢ καὶ περιηγηταί. Ἐγὼ δὲν σᾶς συντροφεύω· θὰ εἶμαι γέρων τότε. Εἰς τοῦτο ὅμως ἐδῶ θὰ σᾶς συνοδεύσω. Δὲν μᾶς χρειάζονται προετοιμασίαι, οὔτε διαβατήρια, οὔτε ἀποσκευαί, οὔτε ναῦλοι, οὔτε ξενοδοχεῖα. Δὲν θὰ διατρέξωμεν κανένα κίνδυνον, οὔτε κόπον διόλου. Θὰ μείνωμεν ἐδῶ μέσα· τὸ πολὺ πολὺ θὰ καταβῶμεν ἴσως εἰς τὴν αὐλὴν ἢ εἰς τὸν κῆπον. Ἐν τούτοις κάποτε θὰ εὑρισκώμεθα εἰς τὴν Κίναν, ἄλλοτε εἰς τὸς νήσους τῆς Ἀφρικῆς, καὶ θὰ ἰδῆτε : Θὰ κάμωμεν καὶ ἀνακαλύψεις !

Τὰ παιδιὰ ἐπερικύκλωσαν τὸν πατέρα των. Τὰ μάτια των, ὅπου ἔλαμπεν ἡ περιέργεια, ἐκαρφώθησαν ἐπάνω του.

Καὶ ἤρχισε τὸ ταξείδιον εἰς τὸ κοντινὸν ἄγνωστον, καὶ ἐξηκολούθησε πολλὰς ἡμέρας. Τὸ βράδυ, τὴν ὡρισμένην ὥραν, ἐπερικύκλωναν τὸν πατέρα των καὶ ἤκουαν καὶ τὰ τέσσαρα. Καὶ πότε ἐστριμόνοντο κοντά του διὰ νὰ ἰδοῦν καλλίτερα τὴν εἰκόνα κανενὸς τόπου ἢ κανενὸς ζῴου, πότε διέκοπταν τὴν διήγησιν τοῦ πατρός των καὶ ἠρώτων ὡσὰν νὰ μὴ ἐπολυπίστευαν ὅσα ἤκουαν :— Ἀλήθεια ;

Τώρα, ἀφοῦ ἔμαθον ἀρκετὰ πράγματα δι' ὅσα ἦσαν πλησίον καὶ ὁλόγυρά των, ἐνόμιζαν ὅτι τὰ ἔβλεπαν πρώτην φοράν, ὅτι ἀνεκάλυψαν νέον κόσμον.

Ὅταν ἐτελείωσε τὸ ταξεῖδι, δὲν ἤξευραν πῶς νὰ εὐχαριστήσουν τὸν πατέρα των. Ἐπάνω εἰς τὸν ἐνθουσιασμόν των ἔλεγαν μεταξύ των :— Ὁ

Γῦρος τοῦ Κόσμου εἶνε πολὺ διασκεδαστικός, ἀλλ' ἀπὸ τὸν Γῦρον τῆς Οἰκίας ἐμάθαμεν περισσότερα.

Καὶ ὁ τρίτος ἀδελφὸς εἶπεν εἰς τὸν πατέρα του . . . Πρέπει ὅμως νὰ προσθέσω ὅτι εἶχε πολλὴν καλωσύνην, καὶ ὅταν τοῦ ἤρχετο μία εὐτυχία ἤθελε νὰ τὴν μοιρασθῇ μὲ ἄλλους, καὶ ὅταν τὴν πρώτην τοῦ ἔτους ἢ εἰς τὴν ἑορτήν του ἐλάμβανε δῶρα, ἐσυλλογίζετο πόσα παιδιὰ δὲν εἶχαν . . .

— Πατέρα, εἶπε. Τὸ ταξεῖδί μας ἦτο πολὺ ὡραῖον. Ἀλλὰ ἔχουν ὅλα τὰ παιδιὰ ἕνα πατέρα νὰ ἠξεύρῃ τόσα ; Διὰ πόσα παιδιὰ αὐτὸ τὸ κοντινὸν ἄγνωστον θὰ μείνῃ ἄγνωστον ! Δὲν εἶνε κρῖμα, πατέρα ;

Ἐκεῖνος ἐχαμογέλασε καὶ ἐφίλησε τὴν καστανόμαλλον κεφαλὴν τοῦ μικροῦ.

— Παιδί μου, εἶπε, μὴν ἀνησυχῇς. Οἱ ἄγνωστοί σου φίλοι δὲν θὰ μείνουν παραπονεμένοι. Ὅσα σᾶς διηγήθην τόσας ἡμέρας εὑρίσκονται εἰς βιβλία. Ἀπ' αὐτὰ θὰ γείνῃ καὶ εἰς τὴν γλῶσσάν μας ἓν βιβλίον. Οἱ ἄγνωστοί σου φίλοι ἔχουν τύχην. Φροντίζει δι' αὐτοὺς ὁ Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων καὶ χάρις εἰς αὐτὸν θὰ ἐκδοθῇ «Ὁ Γῦρος τῆς Οἰκίας»

Α. Π. Κουρτιδης

ΑΙ ΑΠΟΛΑΥΣΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ[1]

[Κατὰ τὸν Λῶμποκ. — Μετάφρασις Θ. Φλωρᾶ]

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

Τὸ σημερινὸν σύστημα τῶν περισσοτέρων δημοσίων σχολείων μας καὶ λυκείων θυσιάζει τὰ πάντα χάριν τῶν κλασικῶν καὶ τῆς ἀριθμητικῆς. Καὶ εἶνε μὲν καὶ αὐτὰ σπουδαῖα θέματα, ἀλλὰ δὲν πρέπει ν' ἀποκλείσουν τὴν ἐπιστήμην καὶ τὰς νεωτέρας γλώσσας. Ἐκτὸς τούτου μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν των τὰ τέκνα μας πάλιν εἶνε ἀνίκανα νὰ ὁμιλοῦν τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν καὶ τὰ λατινικὰ καὶ ἀντὶ παντὸς ἄλλου ἀποκομίζουν ἀπὸ τὸ σχολεῖον μίαν ἀντιπάθειαν πρὸς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν κλασικὴν φιλολογίαν. Τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον ἀνετράφη χωρὶς καμμίαν ἐπιστημονικὴν παίδευσιν, θὰ δικαιοῦται πληρέστατα νὰ παραπονεθῇ ὅτι τῷ ἀπεκλείσαμεν μίαν ἀπὸ τὰς εὐρυτέρας παρόδους τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως.

Ὅταν συγκετρόνωμεν πολὺ τὴν προσοχήν μας μόνον εἰς ἓν ἢ δύο ἀντικείμενα, ἀποτυγχάνομεν τοῦ σκοποῦ, τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκομεν καὶ ἀντὶ νὰ κινήσωμεν τὸ ἐνδιαφέρον παράγομεν αἴσθημα ἀηδίας καὶ ἀποστροφῆς.

Τὸ μέγα ἐλάττωμα τῆς ἐκπαιδευτικῆς μας μορφώσεως ἔγκειται, μοὶ φαίνεται, εἰς τὴν λατρείαν τῆς βιβλικῆς καὶ γραμματικῆς σοφίας, εἰς τὴν σύγχυσιν μεταξὺ ἐκπαιδεύσεως καὶ ἀνατροφῆς. Ἐξαναγκάζομεν τὸ μνημονικὸν νὰ ἐργασθῇ, ἀντὶ νὰ καλλιεργῶμεν τὸ πνεῦμα. Οἱ μαθηταὶ τῶν ἐκπαιδευτηρίων μας κουράζονται μὲ τὴν μηχανικὴν ἐργασίαν τοῦ γραψίματος καὶ μὲ τὰς ἀτελειώτους δυσκολίας τῆς ὀρθογραφίας καὶ τεχνολογίας. Φορτόνονται μὲ στήλας χρονολογιῶν, μὲ καταλόγους βασιλέων καὶ χωρῶν, μὲ πράγματα τέλος, τὰ ὁποῖα δὲν ἀφυπνίζουν μέσα των καμμίαν ὡρισμένην ἰδέαν καὶ δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μὲ τὰς καθημερινάς των ἀνάγκας καὶ ἀσχολίας. Εἰς τὰ δημόσια δὲ σχολεῖά μας τὰ ἴδια λυπηρὰ ἀποτελέσματα προκύπτουν καὶ ἀπὸ τὴν ἀνιαρὰν μονοτονίαν τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς λατινικῆς γραμματικῆς. Διὰ τὰ παιδία ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσωμεν σύστημα ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον, ἔπρεπε νὰ τοῖς προσφέρωμεν πνευματικὴν τροφὴν ποικίλην καὶ ὑγιᾶ καὶ νὰ προσπαθῶμεν ν' ἀναρριπίσωμεν τὴν φυσικὴν ὁρμήν των, ἀντὶ νὰ παραγεμίζωμεν τὸ πνεῦμά των μὲ αὐχμηρὰ ἐπεισόδια καὶ γεγονότα. Τὸ οὐσιῶδες δὲν εἶνε τόσον νὰ μάθῃ τὸ παιδίον πράγματα, ὅσον τὸ ν' ἀποκτήσῃ τὴν ὄρεξιν τοῦ μανθάνειν. Τί σημαίνει ἂν γνωρίζῃ μερικὰ πράγματα ὀλιγώτερα ἢ περισσότερα ; Εἷς νέος ὁ ὁποῖος ἀφίνει τὰ θρανία τοῦ σχολείου μὲ πολλὰς γνώσεις, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἀποστροφὴν πρὸς τὰ μαθήματά του, θὰ τὰ λησμονήσῃ ὅλα ἐντὸς ὀλίγου, ἐν ᾧ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θ' ἀποκτήσῃ τὴν δίψαν τῆς μαθήσεως, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἔμαθεν εἰς τὸ σχολεῖον πολλὰ πράγματα, θὰ διδαχθῇ ἐντὸς ὀλίγου μόνο του περισσότερα ἀπὸ τὸν ἄλλον. Τὰ παιδία ἐκ φύσεως ἔχουν τὴν μανίαν τοῦ ἐρωτᾶν. Ἀκαταπαύστως μᾶς ἀποτείνουν ἐρωτήσεις. Πρέπει νὰ τὰ ἐνθαρρύνωμεν εἰς τοῦτο. Ἐν πολλοῖς ἠμποροῦμεν νὰ ὁδηγηθῶμεν ἀπὸ τὰ ὁρμεμφυτικά των καὶ τότε μόνα των θὰ προοδεύσουν πολύ. Πολλάκις ἡ ἀπόκτησις τῆς ἐπιστήμης παρουσιάζεται εἰς αὐτὰ ὑπὸ τόσον δατανηρὰν καὶ κοπιώδη μορφήν, ὥστε πᾶς πόθος μαθήσεως σβύνεται καὶ καταστρέφεται εὐθὺς ἀπὸ τὴν ἀρχήν, εἰς τρόπον ὥστε ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι τὰ σχολεῖά μας κατήντησαν τόποι ὅπου γεννᾶται ἡ ἀπογοήτευσις πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ παράγεται ἀποτέλεσμα ἐκ διαμέτρου ἀντίθετο ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπεδιώκομεν. — Ἐν συντόμῳ, τὰ παιδία πρέπει νὰ συνηθίσουν νὰ παρατηροῦν καὶ νὰ σκέπτωνται, ἐπειδὴ μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ἠμπορέσουν ν' ἀποκτήσουν ποτὲ μίαν πηγὴν ἀγνῶν ἀπολαύσεων διὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναψυχῆς των καὶ νὰ

Συνέχειαν ἴδε σελ. 269

σχηματίσουν μίαν ὀρθὴν ἰδέαν περὶ τῶν ἔργων τῆς ζωῆς.

Ἓν ἄλλο σημεῖον ἐπὶ τοῦ ὁποίου τολμῶ νὰ παρατηρήσω ὅτι χρῄζει τροποποιήσεως τὸ σημερινὸν ἐκπαιδευτικόν μας σύστημα εἶνε καὶ ἡ ἐπικρατοῦσα τάσις νὰ φαινώμεθα ὅτι ἀπεκτήσαμεν ἐγκυκλοπαιδικὰς γνώσεις.

Διηγοῦνται ὅτι ὁ διδάκτωρ Rusby ἡμέραν τινὰ δὲν ἀφῆρεσε τὸν πῖλόν του ἐνώπιον τοῦ βασιλέως Καρόλου διὰ νὰ ἴδουν οἱ μαθηταί του πόσον μέγας ἄνθρωπας ἦτο. Ζήτημα εἶνε ἂν ὁ πῖλος ἔκαμεν ἐντύπωσίν τινα εἰς τὰ παιδία καὶ ἀμφιβάλλω πολὺ περὶ τῆς ὀρθότητος τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος τοῦ διδάκτορος Rusby

Ὁ Τζὼν Βασιγκστόκε ὁ ὁποῖος ἦτο ἀρχιδιάκονος περὶ τὰ 1252, εἶχε μάθῃ ἑλληνικὰ κατά τινα περιήγησίν του εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, θυγατέρα τοῦ πρωθιερέως τῆς πόλεως ταύτης. Ἔλεγε δὲ ἀργότερα ὅτι ὅσον καὶ ἂν τὰ εἶχε μελετήσῃ εἰς τὸ πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων, ἐντούτοις ἀπὸ τὴν νεαρὰν κόρην τῶν Ἀθηνῶν εἶχε μάθει πολὺ περισσότερα. Δὲν ἠμποροῦμεν ὅλοι νὰ διδαχθῶμεν μὲ τὸν ἴδιον εὐχάριστον τρόπον, ἀλλὰ τὸ κυριώτερον σφάλμα τοῦ συστήματος τοῦ διδάκτορος Rusby εἶνε, κατὰ τὴν γνώμην μου, τὸ ὅτι δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὴν ἀνθρωπίνην ἄγνοιαν. Ἐμφυσοῦν εἰς τὰ παιδία τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ διδάσκαλος γνωρίζει τὰ πάντα. Ἐὰν ὅμως, ἐξ ἀντιθέτου, ἐδίδασκον τὸ μέγα μάθημα ὅτι ὅσα γνωρίζομεν εἶνε μηδὲν ἐν συγκρίσει πρὸς ὅσα ἀγνοοῦμεν, ὅτι ὁ μέγας ὠκεανὸς τῆς ἀληθείας ἐκτείνεται ἔμπροσθέν μας ἀνεξερεύνητος, ἀκόμη, μὲ τὸν τρόπον τοῦτον θὰ ἐκίνουν περισσότερον τὴν περιέργειάν των καὶ πολλοὶ ἄνθρωποι θὰ ἔχουν τὴν εὐγενῆ φιλοδοξίαν νὰ εὑρύνουν καὶ αὐτοὶ τὰ ὅρια τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως, νὰ ἐξαπλώσουν καὶ αὐτοὶ τὸ πνευματικὸν βασίλειον τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ μόρφωσις ἄρα δὲν πρέπει νὰ περιορίζηται μόνον ἐντὸς τῆς σχολῆς, ἀλλ' ἀφ' οὗ ἅπαξ ἀρχίσῃ ἐκεῖ, νὰ διαρκῇ ἀργότερα καὶ καθ' ὅλον τὸν βίον.

Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ἀξίζει βέβαια καὶ τὸν κόπον, οἱαδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ ἐργασία μας, οἱονδήποτε τὸ ἐπαγγελμά μας εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, νὰ δημιουργήσωμεν χάριν τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ κάτι τὸ ὁποῖον νὰ μᾶς ἐνδιαφέρῃ ἰδιαιτέρως. Ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τοῦ θέματος ὁ καθεὶς χρεωστεῖ νὰ συμβουλεύηται τὰς ὁρμὰς καὶ τὰ συμφέροντά του. Δὲν ἐννοῶ νὰ εἴπω ὅτι εἶνε προτιμότερον νὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς τὴν τέχνην ἢ εἰς τὴν ἐπιστήμην, δὲν ἐννοῶ νὰ εἴπω ὅτι εἶνε προτιμότερον νὰ μελετήσωμεν τὰ μόρια τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου ἢ αὐτὰ τὰ οὐράνια σώματα, ἀλλὰ λέγω ὅτι οἱοιονδήποτε καὶ ἂν θὰ ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐκλογῆς μας, πάλιν θὰ εὕρωμεν εἰς αὐτὸ πᾶν ὅ, τι ἀρκεῖ καὶ ὑπεραρκεῖ νὰ μᾶς ἀνταμείψῃ διὰ τοὺς κόπους ὁλοκλήρου τῆς ζωῆς μας. Ὁ βίος εἶνε μὲν στρωμένος μὲ ἀπολαύσεις, ἀλλὰ ὅλοι πρέπει νὰ περιμένωμεν καὶ στιγμὰς στενοχωρίας, πόνου καὶ λύπης καὶ ὅταν ἐπέρχωνται αὐταὶ αἱ στιγμαί, τὸ μόνον ἀνεκτίμητον φάρμακον εἶνε νὰ ἔχωμεν καμμίαν σοβαρὰν ἐνασχόλησιν, ἡ ὁποία θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ, ἐν μέρει τοὐλάχιστον, ν' ἀποφύγωμεν τὸν ἑαυτόν μας.

«Τὸ καλλιεργημένον πνεῦμα, λέγει ὁ Μίλλ, καὶ δὲν ἐννοῶ μὲ τοῦτο τὸν φιλόσοφον, ἀλλὰ πᾶν πνεῦμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἠνοίχθησαν αἱ πηγαὶ τῆς γνώσεως καὶ τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἔμαθε νὰ γυμνάζῃ τὰ προσόντά του, θὰ εὕρῃ ἀνεξάντλητον ἀπόλαυσιν εἰς πᾶν ὅ, τι τὸ περικυκλόνει, εἰς τὰ ἀντικείμενα τῆς φύσεως, εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης, εἰς τὰς φαντασίας τῶν ποιητῶν, εἰς τὰ ἐπεισόδια τῆς ἱστορίας, εἰς τὰς τύχας τῆς ἀνθρωπότητος, παρελθούσης τε καὶ παρούσης, καὶ εἰς τὰς μελλούσας ἐπόψεις της Καὶ ἐνδέχεται μὲν νὰ εἴμεθα ἀδιάφοροι πρὸς ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα, τοῦτο ὅμως θὰ συμβῇ ὅταν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν δὲν ἠμπορέσαμεν νὰ εὕρωμεν ἠθικὸν ἢ ἀνθρώπινον ἐνδιαφέρον, ὅταν ἔχωμεν περιορισθῇ εἰς τὴν ἱκανοποίησιν μόνον τῆς περιεργείας μας.»

Μερικοὶ ἠθέλησαν νὰ μὲ σκώψουν, ἐπειδή, καθὼς καὶ ἀλλαχοῦ εἶπον, ὀνειρεύομαι νὰ ἴδω εἰς τὸ μέλλον τοὺς ἐργάτας καὶ τοὺς χωρικοὺς νὰ καταγίνωνται εἰς τὴν ἀνάγνωσιν περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῶν ἀνωτέρων τάξεων τῆς κοινωνίας. Καὶ ὅμως δὲν εἶνε ὅλως διόλου παράλογον νὰ νομίζωμεν ὅτι ἡ σημερινὴ κοινωνική μας κατάστασις εἶνε ἐπιδεκτικὴ καὶ ἄλλων ἀκόμη μεγάλων βελτιώσεων. Ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν σχολείων, ἡ εὐθηνία τῶν βιβλίων, ἡ ἵδρυσις δημοσίων βιβλιοθηκῶν θὰ ἐξασκήσουν, ἐλπίζω μεγάλην ἐκπολιτιστικὴν καὶ ἐξευγενιστικὴν ἐπίδρασιν. Θὰ συντελέσουν, πιστεύω, πολὺ εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῆς ἐνδείας καὶ τῆς δυστυχίας, μέγα μέρος τῶν ὁποίων ὀφείλεται εἰς τὴν ἀμάθειαν καὶ εἰς τὴν ξηρότητα τοῦ βίου ἀπὸ τὸν ὁποῖον λείπει ἡ ἀγνότης καὶ τὸ ἐνδιαφέρον. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰ γραμματοδιδασκαλεῖα, εἶνε ἀναμφιβόλως πολὺ δύσκολον νὰ διαθέσωμεν τὸν ἐθνικὸν προϋπολογισμὸν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, χωρὶς ν' αὐξήσωμεν ἀκαίρως ἐκπαίδευσιν ἐντελῶς μηχανικήν. Ἀλλὰ δὲν εἶνε τοῦ παρόντος νὰ συζητήσωμεν τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἢ τὰ μέσα τῆς κατανομῆς τοῦ προϋπολογισμοῦ.

Ἐὰν κατορθώσωμεν νὰ ἐμπνεύσωμεν τὸν πόθον τῆς μαθήσεως, ἡ μάθησις δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ ἔλθῃ μόνη της.

Πρέπει λοιπὸν ν' ἀναθρέψωμεν τὰ τέκνα μας εἰς τρόπον ὥστε κάθε περίπατός των νὰ εἶνε ἀπόλαυσις, εἰς τρόπον ὥστε αἱ ἀνακαλύψεις τῆς ἐπιστήμης νὰ κινοῦν ζωηρὸν τὸ ἐνδιαφέρον των, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν ἱστορία καὶ ἡ ποίησις νὰ εἶνε δι' αὐτὰ πηγαὶ δικαίας ὑπερηφανίας καὶ ἀρρήτου ἀπολαύσεως. Διὰ νὰ ἦνε ἄξια τοῦ ὀνόματός των, διὰ νὰ ἐκπληροῦν τὸν ὑψηλόν των προορισμὸν πρέπει τὰ σχολεῖά μας νὰ εἶνέ τι ἀνώτερον, παρὰ ἁπλοῦς τόπος ξηρᾶς μελέτης. Χρεωστοῦν νὰ καταστήσουν τὰ παιδία, ὅσα ἐκπαιδεύονται ἐν αὐτοῖς, ἱκανὰ νὰ ἐκτιμήσουν καὶ ν' ἀπολαύσουν τὰ πνευματικὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα ἠμποροῦν καὶ ἔπρεπε νὰ εἶνε πηγαὶ ἐνδιαφέροντος καὶ εὐτυχίας, ἐξ ἴσου προσιτὰ καὶ εἰς τοὺς πλουσίους καὶ εἰς τοὺς πτωχούς, καὶ εἰς τοὺς μεγάλους καὶ εἰς τοὺς μικρούς.

Τὸ φρόνιμον ἐκπαιδευτικὸν σύστημα θὰ μᾶς ἐδίδασκε τοὐλάχιστον πόσα γνωρίζομεν καὶ πόσα ἔχομεν ἀκόμη νὰ μάθωμεν. Θὰ μᾶς ἔκαμνε νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι παραπονοῦνται διὰ τὴν αὐχμηρὰν μονοτονίαν τῆς ζωῆς, πρέπει νὰ αἰτιῶνται μόνον τὸν ἴδιον ἑαυτόν των καὶ ὅτι ἡ ἐπιστήμη, ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ ἡ ἐξουσία, εἶνε ἀπόλαυσις. Αὐτὸ θὰ μᾶς ὁδηγήσῃ ὅλους νὰ προσπαθήσωμεν, μαζὶ μὲ τὸν Μίλτωνα, ν' ἀτενίσωμεν τὴν ἔκπαγλον ὄψιν τῆς ἀληθείας βυθισμένοι εἰς τὴν γαλήνην τῆς ἐργασίας καὶ νὰ αἰσθανθῶμεν, μαζὶ μὲ τὸν Βάκωνα, ὅτι δὲν ὑπάρχει καμμία ἡδονὴ ἀξία νὰ παραβλεθῇ μὲ τὴν ἡδονὴν τοῦ νὰ σκεπτώμεθα ὀρθοὶ καὶ εὐθυτενεῖς ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν κορυφῶν τῆς ἀληθείας.

Τότε δὲ θὰ ἠμπορέσωμεν, ἐν μέρει τοὐλάχιστον, νὰ ἐννοήσωμεν τὰ ἱερὰ ἀγαθὰ τῆς ὑγείας, τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ χρόνου καὶ πόσον πρέπει νὰ εἴμεθα εὐγνώμονες διὰ τὸ ἀνεκτίμητον χάρισμα τῆς ζωῆς.

ΓΝΩΜΑΙ
ΠΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ

Ἡ γλῶσσα εἶνε ἓν ἀπὸ τὰ πλέον ἀναπαλλοτρίωτα τοῦ ἔθνους κτήματα. Ἀπὸ τὸ κτῆμα τοῦτο μετέχουν ὅλα τὰ μέλη τοῦ ἔθνους μὲ δημοκρατικὴν, νὰ εἴπω οὕτως, ἰσότητα. Κανεὶς, ὅσον ἤθελεν εἶσθαι σοφός, οὔτ' ἔχει, οὔτε δύναταί ποθεν νὰ λάβῃ τὸ δικαίωμα νὰ λέγῃ πρὸς τὸ ἔθνος «οὕτω θέλω νὰ λαλῇς, οὕτω νὰ γράφῃς».

Ἀδαμάντιος Κοραῆς.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ἡ πουδίγγα τῶν Ἄγγλων.

Εἰς πᾶσαν ἀγγλικὴν οἰκίαν πλουσίου ἢ πτωχοῦ ἡ πουδίγγα εἶνε τὸ ἀπαραίτητον ἐθνικὸν γλύκισμα τῶν Χριστουγέννων. Καὶ ἐπειδὴ εἰς τοὺς πολὺ πτωχοὺς δύσκολος εἶνε ἡ πολυτέλεια αὐτὴ τῆς τραπέζης, ἔστω καὶ διὰ τὴν ἡμέραν τῆς μεγαλειτέρας ἑορτῆς, οἱ παντοπῶλαι τοῦ Λονδίνου εὗρον μέσον νὰ εὐκολύνωσι τὸν κόσμον προσφέροντες εἰς τοὺς πτωχοὺς τὴν εὐκαιρίαν νὰ πληρώνωσι τὴν πουδίγγαν των κατὰ δόσεις ἀναλόγους μὲ τὰ μέσα ἑκάστου καὶ μικρὰς μέχρι μιᾶς πέννας. Διὰ τοῦ μέσου τούτου ὅλοι ἔχουσι τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων τὸ ἐθνικὸν γλύκισμα κατὰ τὰς διαστάσεις τῆς παραγγελίας των. Εἰς ἕνα δῆμον τῆς κομητείας τοῦ Δεβουσὴρ ὑπάρχει ἔθος κατὰ τὸ ὁποῖον ἀνὰ πᾶν δέκατον ἔτος αἱ ἀρχαὶ τῆς κώμης ὑποχρεοῦνται νὰ παρασκευάσωσι μίαν πουδίγγαν τόσον μεγάλην ὥστε νὰ ἀρκέσῃ εἰς ὅλους τοὺς κατοίκους.

Τῷ 1858 ἡ αὐτὴ κώμη διὰ νὰ ἑορτάσῃ τὴν ἵδρυσιν τοῦ σιδηροδρόμου ἔδωκε συμπόσιον, τοῦ ὁποίου τὸ περιεργότερον ἔδεσμα ἦτο μία τεραστίων διαστάσεων πουδίγγα, διὰ τὴν ὁποίαν ἐδαπανήθησαν 600 λίτραι ἀλεύρου, ἄλλαι τόσαι σταφίδων, 400 λίτραι πάχους, 191 ψῖχες ἄρτου, 95 λίτραι ζαχχάρεως, 300 λεμόνια, 144 μοσχοκάρυα καὶ 300 λίτραι γάλακτος.

Ἡ ὑγιεινὴ τῆς ἀκινησίας.

Εἰς Ῥῶσσος πρίγκιψ δὲν ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν κλίνην του ἐπὶ δέκα ἔτη. Ἔχει κάλλιστα κατὰ τὴν ὑγείαν, ἀλλ' ἐφαρμόζει τὴν ὑγιεινὴν θεωρίαν, ὅτι διὰ νὰ διατηρῇ τις τελείαν τὴν ὑγείαν του πρέπει ν' ἀποφεύγῃ πᾶσαν φυσικὴν ἄσκησιν. Τὰ κτήματά του διευθύνει ἀπὸ τὴν κλίνην καὶ ἐπ' αὐτῆς δέχεται νὰ συνεννοῆται μὲ τοὺς ἐνοικιαστὰς τῶν ἐπαύλεών του. Ὁ μανιακὸς αὐτὸς τῆς ἀπολύτου σωματικῆς ἀναπαύσεως ταξειδεύει καὶ ἐπὶ κλίνης εἰδικῶς πρὸς τοῦτο κατεσκευασμένης.

Γάμος ἐντὸς θηριοτροφείου.

Εἰς γάμος ἐτελέσθη πρὸ ὀλίγου ἐντὸς κλωβοῦ λεόντων τοῦ θηριοτροφείου τῆς ἀμερικανικῆς πόλεως τοῦ Ἁγ. Νικολάου πλησίον τῆς Νέας Ὑόρκης. Ὁ δαμαστὴς ἵστατο πλησίον τῶν νεονύμφων κρατῶν δύο πολύκροτα εἰς τὰς χεῖρας καὶ οἱ λέοντες οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τῶν νεονύμφων ἐκινήθησαν καὶ ἔρριψαν πρὸς αὐτοὺς βλέμματα ἀγριωπά, περιεμορφώθησαν κατόπιν καὶ ἔμειναν ἀτάραχοι θεαταὶ καὶ μάρτυρες τῆς τελετῆς. Ὁ δήμαρχος, ὅστις ἐτέλεσε τὸν γάμον, ἦτο ὠχρὸς ὡς τὸ σουδάριον, ὑπῆρχεν ὅμως στοίχημα φράγκων 5,000, τὸ ὁποῖον ἐκέρδισαν οἱ νεόνυμφοι καὶ τοῦ ὁποίου τὸ ἥμισυ ἔλαβεν ὁ δημοτικὸς ἄρχων.